Açık İnovasyona ve Uzun Vadeli İş Birliğine İnanıyoruz

Atabay İlaç Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Zeynep Atabay ile Atabay'ın Ar-Ge yatırımları ve akademi ile gerçekleştirdiği iş birlikleri üzerine konuştuk.

Atabay'ın faaliyet alanları hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz?

Atabay'ın tarihi 1939 senesinde Eczacı Ö. Kemalettin Atabay tarafından "Şark Merkez Ecza Deposu"nun kurulmasıyla başlar. 1955 senesinde Tophane İlaç Fabrikası'nda beşerî ilaç üretimine başlamış ve bunu 1967 senesinde şu anda bulunduğu Acıbadem Atabay İlaç Fabrikası merkezine taşıyıp modernleştirmiştir. 1970 senesinde Gebze'de Atabay Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş. adı altında ilaç etkin hammaddesi üretimine ve 1975 senesinde yine Gebze'de Atabay Tarım ve Veteriner İlaçları A.Ş. adı altında zirai ilaç hammaddesi ve zirai ilaç üretimine başlamıştır. Bu tesislerde 100'e yakın ilaç, tarım ve veteriner ürün hammaddesi üretilmiştir.

Tüm tesisler kuruldukları seneden itibaren T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından GMP onayına sahiptir. Hammadde üretim tesisleri 1985 senesinden itibaren FDA ve 2002'den itibaren EU GMP sertifikalarını almıştır. İlaç üretim tesisleri ise 2019'dan itibaren EU GMP sertifikasına sahiptir. 2019 senesinde T.C. Teknoloji ve Sanayi Bakanlığından akreditasyonunu almış Ar-Ge merkezimiz farma, biyoteknoloji ve geleneksel bitkisel tıbbi ilaç üzerine yeni ürünler geliştirmektedir. Atabay, ülkemizin 8 büyük üniversitesi ile üniversite-sanayi iş birliği projeleri geliştirmekte olup ulusal kamu Ar-Ge merkezi olan TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi ile stratejik Ar-Ge projeleri yürütülmektedir.

Türkiye biyobenzer ilaç ekosisteminde Atabay'ın konumu nedir?

Atabay'ın 2012 senesinde geliştirdiği ve piyasaya tek kullanımlık steril şırınga formunda sunduğu enoksaparin sodyum, ülkemizde geliştirilen ilk biyolojik ilaçlardan biri olarak kabul ediliyor. 2015 senesinde TÜBİTAK KAMAG 1007 destekli başlattığımız "Yerli Biyobenzer Projesi" de ilk biyobenzer projelerinden biridir.

> "Atabay şirket olarak her zaman ilaç üretimini sosyal ve vatani bir görev olarak gördü. Felsefemizi de her zaman ilaç etkin hammaddesinden bitmiş ürüne ilaç geliştirmek olarak tanımladık. Bu sayede değer zincirine hâkim olmayı, bilgiye sahip olmayı ve bu bilgiyi ve tecrübeyi ülkemizde tutmayı tercih ettik."

Yürütücüsü olarak yer aldığımız bu projede Marmara Üniversitesi Biyomühendislik Bölümü OMİC Mühendislik Araştırma Grubu ve İTÜ MOBGAM ile birlikte çalıştık. Proje kapsamında geliştirilen tüm üretim süreci üniversiteler ve Atabay Bio tesislerinde Türk bilim insanlarıyla gerçekleşmiştir. Ülkemizin ilk GMP onaylı hücre bankası yine bu süreç içinde geliştirilmiştir.

2020 yılı başından itibaren biyoteknoloji grubunun başına sektörün iyi tanıdığı Doç. Dr. Yıldız Özalp geçmiş, aynı anda akademik ve sanayi bilgi ve tecrübesini bir araya getirerek projeye ciddi ivme katmıştır.

Atabay olarak biyoteknolojik ilaç geliştirme konusunda ülkemizde Ar-Ge yatırımı ve insan kaynağı yetiştiren öncü firmalardan biriyiz. Bir ekosistem geliştirebilmek ve bu sektörde bilgi-kritik kütlesini yakalayabilmek için ilaç şirketlerinin ne kadar birbirlerine rakip olsalar da eğitim, ülke ilaç stratejisi, teşvikler ve yerli üretim konularında birbirlerine destek olmaları elzemdir.

Atabay Bio tesisimiz ve çalışmalarımız için öz sermayemizden onlarca milyon lira yatırım yaptık. Çalışmalarımız ile 20'nin üzerinde biyobenzer üretimini bilen yetişmiş ya da kalifiye teknik personeli sektöre, ülkemize kazandırdık. Proje kapsamında üniversitelerimize 10 milyon liranın üzerinde test ekipmanı alındı. Ürünümüz çıktığında ise fiyat avantajı sağlayarak 5 senede devlet bütçesine 250 milyon lira tasarruf sağlamayı hedefliyoruz.

Atabay'ın araştırma geliştirme odağına aldığı konular nelerdir? Bu kapsamdaki faaliyetleriniz nelerdir?

Atabay şirket olarak her zaman ilaç üretimini sosyal ve vatani bir görev olarak gördü. Felsefemizi de her zaman ilaç etkin hammaddesinden bitmiş ürüne ilaç geliştirmek olarak tanımladık. Bu sayede değer zincirine hâkim olmayı, bilgiye sahip olmayı ve bu bilgiyi ve tecrübeyi ülkemizde tutmayı tercih ettik. Atabay Kimya Gebze tesisinde 1975 senesinden itibaren 100'e yakın beşerî, tarım ve veteriner ilaç etkin hammaddesi üretilmiş ve ihracatı gerçekleştirilmiştir. Ülkemizin kadim şifa geleneğini ilaç olarak değerlendirmek adına üniversiteler ve tarım Ar-Ge merkezleri ile iş birliğine giderek tohumdan ilaca değer zinciri kurularak geleneksel bitkisel tıbbi ürün (GBTÜ) kategorisinde ilaç geliştirilmeye başlanmıştır.

Medipol Üniveritesi ve Atabay Kimya Sentez Laboratuvarları İş Birliği

Atabay küçük molekül, bitkisel ilaç ve biyoteknolojik ilaç süreçleri için hammadde geliştirmeye sentez, ekstraksiyon ve genetik süreçlerini kullanıp ülkemizde bu bilginin gelişmesine ve aynı zamanda ekonomik değere dönmesi için uğraşmaktadır.

Bahsettiğiniz Ar-Ge çalışmalarında üniversitelerle iş birlikleriniz hakkında bilgi verebilir misiniz?

Açık inovasyona ve uzun vadeli iş birliğine inanan bir aile şirketiyiz. Çalışanlarımız ve proje ortaklarımız ile ortalama 25 senenin üzerinde bir çalışma birlikteliğimiz oldu. Bu çerçevede üniversitelerimiz ve kamu Ar-Ge merkezleri ile iş birliğine giriyor, akademide devlet desteği alıp araştırması yapılmış birçok projenin ilaç geliştirme aşamalarını üstlenerek ticari bir değere ulaşmasını sağlamaya çalışıyoruz. Bu sayede hem şirket olarak bilime ulaşabiliyoruz hem de bu yatırımları ticari bir değere dönüştürüp her iki taraf için kazan-kazan modeli oluşturabiliyoruz. Üniversiteler ile çalışırken 4 konuyu dikkate alıyoruz.

- Coğrafi mesafe: Çalışmalarımızın çoğu biyolojik veya kimya laboratuvarlarında gerçekleştiğinden birlikte çalışabilme önem arz ediyor.
- Teknoloji Transfer Ofisinin (TTO) yetkinliği: Her projemiz TTO'lar üzerinden gerçekleşiyor ve TTO'lar proje yöneticisi görevi üstleniyor.
- Uzman akademisyenlerin kadrosu ve hocalarımız ile aynı felsefede çalışma prensiplerimiz.
- İş birliğimizin rektör seviyesinde desteklenmesi: Bu çerçevede değerlendirdiğimizde Marmara Üniversitesi ve Gebze Teknik Üniversitesi ile çalışmalarımız çok etkin ve verimli şekilde ilerlemekte.

Bunun yanında Erzurum Atatürk Üniversitesi-DAYTAM, Kayseri Erciyes Üniversitesi- GenKök, Gaziantep Üniversitesi biyoeşdeğerlilik, Konya Selçuk Üniversitesi endüstriyel tarım, Hacettepe-Gazi-Ankara Üniversiteleri ile klinik çalışmalar konularında çok başarılı iş birlikleri yürütmekteyiz. Tabii tüm bunların yanında TÜBİTAK Covid-19 Türkiye Platformu'nda "Pandemik Koronavirüsüne (Covid-19) Karşı Dışa Bağımlılığı Azaltacak İlaçların ve Hammaddelerinin Yeni Sentez Yöntemleriyle ve Formülasyonlarla Geliştirilmesi" projesinde ilaç tarafında tek özel sektör şirketi olarak yer aldık. İstanbul Medipol Üniversitesinden Prof. Dr. Mustafa Güzel ile Covid-19 tedavi protokolünde bulunan 2 ilacımızın hammadde sentez çalışmalarına başladık.

Ülkemizde akademi ile iş birliklerinde size göre başarıyı belirleyen faktörler nelerdir?

Akademi ve sanayi ayrı hedefler için çalıştıklarından ve ayrı başarı kriterleri tarafından ölçüldüklerinden bu iki gurubun iş birliğini sağlayacak arayüzlere ihtiyaç bulunmaktadır, bunlar da teknoloji transfer ofisleridir. TTO'lar bir transformatör görevi üstlenerek proje takipçisi ve tercümanı olarak aktif rol oynamalıdır. Aynı zamanda fikri mülkiyet konuları da çok kritiktir. TÜBİTAK 2244 yaklaşımı sanayi tarafından olumlu karşılanmış ve her iki tarafı da koruyan bir yaklaşımdır. Bunun yanında projeler üniversiteler tarafından rektörlük seviyesinde desteklenmelidir.

ATABAY
KİMYA SANAYİ ve TİCARET A.Ş.